

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2023-04-25
Besvaras senast
2023-05-03 kl. 12.00

Till statsrådet Johan Forssell (M)

2022/23:598 EU:s stöd till organisationer på Kuba och PDCA-avtalet

I en tidigare ställd fråga (2022/23:499) till statsrådet Johan Forssell undrade jag om han, med anledning av det svenska EU-ordförandeskapet, avsåg att ta initiativ till att se över EU:s finansiering av utvecklingsprojekt på Kuba så den inte går till organisationer knutna till kommunistregimen.

Statsrådet besvarade frågan med att ”inriktningen för EU:s bistånd till Kuba fastställs genom EU:s fleråriga indikativa program (Multiannual Indicative Programme, MIP). Det fleråriga indikativa programmet för Kuba gäller för perioden 2021–2027 och fokuserar på grön omställning, hållbar lokalförvaltning och modernisering av ekonomin. EU:s stöd till dessa områden syftar till att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor i Kuba som lever i fattigdom och förtryck. Det är EU-delegationen i Havanna som ansvarar för genomförandet av EU:s bistånd, inklusive val av samarbetspartners. I de fall EU:s bistånd infattar samarbete med den kubanska staten regleras detta av det avtal om politisk dialog och samarbete som undertecknades av EU och Kuba i december 2016.” Vidare skrev han att ”mer än 90 procent av EU:s samarbete med Kuba går till FN-organ och medlemsstaternas egna utvecklingsorgan, som arbetar med program i landet under den tillåtna rättsliga ramen, vilket innebär samarbete och dialog med statliga institutioner, universitet och aktörer från civilsamhället.”

Problemet är att Europeiska unionens finansiering används för att förtrycka kubaner.

Ett exempel är Federation of Cuban Women (FMC), som är en statlig organisation som under de fredliga protesterna på Kuba 2021 använde sin infrastruktur och sina resurser för att identifiera demonstranter och få dem åtalade. Anhöriga till de åtalade vittnar om att försvarsadvokaterna till de åtalade förvägrades att presentera vittnen. Endast medlemmar från FMC och andra regimtrogna organisationer tilläts under rättegångarna vittna till fördel för åklagarmyndigheten. Ändå finansierar Europeiska unionen FMC:s program för att stärka denna organisations lokala grenar.

År 2020 meddelade FMC att organisationen skulle fortsätta att mobilisera grannar och utöva våldsamma avvisningshandlingar (Actos de repudio är en term som kubanska myndigheter använder för att hänvisa till våldshandlingar mot och/eller förnedringar av kritiker till regeringen) mot kvinnliga aktivister.

Ett år innan, 2019, fick denna statliga organisation finansiering från EU för att ”stärka integrationen av samhällena” i syfte att mobilisera mot naturkatastrofer. En annan statlig organisation som finansieras av Europeiska unionen är National Association of Small Farmers (ANAP). I maj 2021 attackerade ledare för ANAP aktivister i deras hus på landsbygden i Las Tunas, Kuba, som en del av en avvisningshandling.

Precis som statsrådet skriver i sitt svar går merparten av EU:s stöd genom FN, som förmedlar medlen. Detta sker samtidigt som den kubanska diktaturen inte tillåter särskilda rapportörer för mänskliga rättigheter att resa till Kuba, för att besöka politiska fångar, aktivister eller egenföretagande kubaner.

Via FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) doneras mat, men den kubanska staten använder matdonationerna som ett politiskt verktyg och säljer dem ofta till befolkningen. Exempelvis i maj 2021 såldes matolja från FN-donationer till befolkningen. En annan praxis är att sälja donationer och i stället ge kubanska produkter av lägre kvalitet till befolkningen. Under 2017 försökte den kubanska staten begränsa skandalen med den omfattande försäljningen av donationer från främmande länder och antog kort resolution 645/2017 som motiverade att sälja donationer till befolkningen för att täcka påstådda kostnader för transport och hantering. Denna resolution ändrades snabbt, och ersattes av nummer 700/2017, för att undvika ytterligare kritik. Men det visade hur utbredd denna praxis är i det dolda över hela ön.

FN:s organisation för utbildning, vetenskap och kultur (Unesco) tillsammans med Europeiska unionen finansierar högre utbildningsinstitutioner, som universitet, på Kuba. Men sedan 2021, när unga kubaner gick ut på gatorna, har universitetsstudenter och professorer stängts av på grund av kritiska kommentarer på sociala medier, som Whatsapp och Facebook.

För bara någon vecka sedan blev en 17-årig minderårig – som hade marscherat ensam med en vit ros genom Matanzas gator när han var 15 år gammal för att kräva frihet – utslängd från sin gymnasieskola som en form av straff, trots att han hade avstått från att diskutera politiska frågor sedan 2021, då han hölls fången och inspärrad på en av inrikesministeriets skolor. På så sätt är han förbjuden att någonsin studera vid något kubanskt universitet.

Under 2016 tog Ministeriet för de väpnade styrkorna (GAESA) kontroll över de flesta av de historiska platserna från Kontoret för Havannas historia (Oficina

del Historiador de la Ciudad de la Habana) och militärens fastighetsbolag Almet (Unión de Construcciones Militares) är en av de största investerarna i återuppbyggnaden av historiska platser i hela landet. Europeiska unionen skickar också medel för att betala för dessa återuppbyggnader, vilket indirekt kan finansiera militären eftersom de kan omfördela sina resurser.

Avtalet om politisk dialog och samarbete (PDCA), som statsrådet hänvisar till i sitt svar, har inte lett till att situationen för de mänskliga rättigheterna har förbättrats på Kuba. Tvärtom. Det finns över 1 405 politiska fångar på Kuba, inklusive 137 kvinnor. 675 medborgare sitter fortfarande i förvar utan rättgång. Unga män som fängslades när de var minderåriga måste nu arbeta i arbetsläger. Kubaner arresteras och tvingas spela in videor för att på nationell tv be revolutionen om förlåtelse, bara för att de har publicerat kritiska meddelanden om landet på sociala medier.

Enligt artikel 85 i PDCA kan parterna vidta lämpliga åtgärder om det föreligger ett väsentligt brott mot detta avtal, vilket inkluderar en ”överträdelse av de väsentliga delarna av detta avtal, som beskrivs i artikel 1(5).”

Artikel 1(5) säger att: Respekt för de demokratiska principerna, respekt för alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter, såsom dessa formuleras i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna och i centrala instrument för skydd av de mänskliga rättigheterna och de frivilliga protollen till dessa som är tillämpliga på parterna, samt respekt för rättsstatsprincipen utgör en grundsats i detta avtal.”

Det är uppenbart att Kuba inte lever upp till avtalet som är ingånget med Europeiska unionen. Likaså är en uppenbart att stödet från EU som FN förmedlar också missbrukas.

I Europaparlamentets resolution 2021/3019 (RSP) den 16 december 2021, uppmanas den kubanska diktaturen att:

- avskaffa missbruk av brottsanklagelser och tillåta de i exil att återvända till sitt land,
- omedelbart sätta stopp för förtryckspolitiken, som upprätthåller en kultur av rädsla och upphäver alla former av dialog, såväl som yttrande- och mötesfrihet,
- säkerställa och garantera rätten till yttrandefrihet, föreningsfrihet och

fredlig sammankomst hela tiden genom att tillåta fredliga demonstrationer i landet,

- se till att befolkningens ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter tillgodoses, för att tillgodose deras behov av större tillgång till mat och mediciner, och för att ge ett effektivt svar på covid-19-pandemin,
- ge tillgång till en EU-delegation och till företrädare för medlemsstaterna, samt till oberoende människorättsorganisationer, att övervaka rättegångarna och genomföra fängelsebesök av de hundratals aktivister och vanliga kubaner som fortsätter att vara fängslade för att ha utövat sin rätt att yttrande- och mötesfrihet.

I resolution 2021/2745(RSP) om mänskliga rättigheter och den politiska situationen i Kuba den 10 juni 2021, uppmanar Europaparlamentet ”de kubanska myndigheterna att omedelbart frige alla politiska fångar och de godtyckligt fängslade enbart på grund av att de utövar sin yttrande- och mötesfrihet.”

Med anledning av detta vill jag fråga statsrådet Johan Forssell:

Avser statsrådet att ta initiativ för att EU upphäver PDCA-avtalet och slopar stöden, såväl direkta EU-stöd som indirekta EU-stöd genom FN-systemet, till organisationer som kontrolleras av den kubanska regimen, och om inte, varför?

.....

Björn Söder (SD)

Överlämnas enligt uppdrag

Anna Aspegren